

Förslag till föreskrifter om ändring i Livsmedelsverkets föreskrifter om avgift för exportgodkännande

1. Sammanfattning

Livsmedelsverket tar ut en avgift av livsmedelsföretagare som uppdrar åt myndigheten att bedriva verksamhet som syftar till att få livsmedelsanläggningar godkända av ett tredjeland för export dit av livsmedel. Livsmedelsverket föreslår nu att Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2010:10) om avgift för exportgodkännande ändras på så sätt att avgift även ska tas ut för verksamhet som syftar till att behålla ett sådant godkännande. Livsmedelsverket föreslår vidare förtydliganden i föreskrifterna angående vem som ska betala avgiften samt hur avgiften ska beräknas. Avgiften ska även fortsättningsvis beräknas utifrån kostnader för nedlagd handläggningstid samt utlägg. Förslaget innebär dock att timtaxan för nedlagd handläggningstid anges direkt i föreskrifterna. De förtydliganden som görs innebär inte några ändringar i sak.

2. Beskrivning av problemet och vad Livsmedelsverket vill uppnå

Avgift vid exportgodkännande

För att livsmedelsföretagare i Sverige ska få exportera livsmedel till tredjeland behöver det ofta finnas ett exportgodkännande från mottagarlandet. Med tredjeland menas ett land som inte är medlem i Europeiska Unionen och som inte heller ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Av 2 § punkten 8 förordningen (2009:1426) med instruktion för Livsmedelsverket (Livsmedelsverkets instruktion) framgår att Livsmedelsverket ska verka för att exporterande livsmedelsföretag uppfyller sådana särskilda krav som mottagarlandet kan ställa. Enligt 14 § får Livsmedelsverket på uppdrag av enskilda bistå i verksamhet som syftar till att livsmedelsanläggning eller annan verksamhet ska godkännas av ett tredjeland för export dit av livsmedel. Uppdraget får också gälla verksamhet som syftar till att behålla ett sådant godkännande. Av 23 § framgår att Livsmedelsverket får ta ut en avgift för sådan verksamhet.

Livsmedelsverket har sedan den 1 januari 2011 tagit ut avgift av livsmedelsföretagare för den verksamhet som Livsmedelsverket bedriver i syfte att livsmedelsanläggningar ska godkännas för export av tredjeland. Detta regleras i LIVSFS 2010:10. Föreskrifterna är i dess nuvarande utformning begränsade till att avgift ska tas ut i samband med att en livsmedelsanläggning ska godkännas för export. Med godkännande för export avses enligt Livsmedelsverket även godkännanden av en anläggning för export av andra sorters livsmedel än de som omfattats av tidigare godkännande. Det förekommer dock även att tredjeländer utför inspektioner i syfte att bedöma om ett befintligt godkännande ska kvarstå. Eftersom även dessa inspektioner är nödvändiga för att exportgodkännandet ska kunna behållas samt att inspektionerna medför kostnader för Livsmedelsverket bör även denna verksamhet finansieras med avgifter. År 2020 gjordes en ändring i 14 § Livsmedelsverkets instruktion¹, som innebär att avgift även kan tas ut för verksamhet som syftar till att behålla ett exportgodkännande. Föreskrifterna bör därför justeras så att de speglar instruktionen i denna del.

Livsmedelsverkets roll vid exportgodkännande

Vid export av främst animaliska livsmedel till tredjeland krävs normalt någon form av exportkontroll från Livsmedelsverket. Vissa mottagarländer kräver dessutom att särskilda villkor ska uppfyllas och att land och/eller anläggningar ska godkännas av deras myndigheter. Livsmedelsverket organiserar och bidrar till genomförandet av inspektionsbesök där en delegation med inspektörer från ett tredjeland bedömer om livsmedelshygienen och kontrollen på vissa anläggningar uppfyller de krav som ställs av det landet. Vad gäller livsmedel ligger ansvaret huvudsakligen på Livsmedelsverket, men även andra svenska myndigheter kan vara inblandade. Arbetet med att bemöta krav och villkor från tredjeland kan kort beskrivas enligt följande.

Livsmedelsverket verkar för att Sverige får tillstånd av tredjeland att exportera en viss livsmedelskategori, t.ex. färskt griskött. Livsmedelsverket söker formellt till landets myndighet om tillåtelse om export av livsmedel till tredjelandet. Därefter sammanställer myndigheten den dokumentation som tredjeland kräver för det aktuella livsmedlet. Det kan röra sig om information om svensk förvaltning, myndighetsstrukturer, djurhälsoläge för olika djurslag, läkemedelsanvändning, märkning, förebyggande åtgärder respektive bekämpningsåtgärder mot smittsam

¹ SFS 2020:567

djursjukdom, vaccination, spårbarhet, tillsynssystem och anläggnings-/besättningsdata m.m. Detta arbete täcks av anslag.

Det tredjelandet fattar beslut huruvida Sverige som land eller enskilda anläggningar ska godkännas för export av vissa slags livsmedel. Om hela Sverige ska godkännas för export kallas det för landsgodkännande. Ett landsgodkännande kan innebära att en delegation från aktuellt tredjeland besöker Sverige för att inspektera och utvärdera den offentliga kontrollen i Sverige med besök på myndigheter, gränskontrollstationer, laboratorier, anläggningar, gårdar m.m. Besök kan ske även på anläggningar som inte är intresserade av export. Även detta arbete täcks av anslag.

Efter landsgodkännande kan i vissa fall enskilda svenska anläggningar godkännas genom att det tredjelandet registrerar anläggningarna för specifika produktkategorier. Om enskilda anläggningar ska godkännas så kallas det för anläggningsinspektion. Det innebär att en delegation från aktuellt tredjeland besöker Sverige för att inspektera samtliga eller ett urval av de anläggningar som vill exportera livsmedel. Delegationen från aktuellt tredjeland besöker då Sverige för att inspektera och utvärdera anläggningar i Sverige där besök även kan ske på gränskontrollstationer, laboratorier och gårdar m.m. Livsmedelsverkets personal deltar i dessa inspektioner tillsammans med representanter från tredjeland. I vissa fall föregås anläggningsinspektionen av en landsinspektion, men det förekommer även att det endast görs anläggningsinspektioner från det tredjelandet. Verksamheten med anläggningsinspektioner finansieras med avgifter som tas ut med stöd av LIVSFS 2010:10.

Livsmedelsverket bidrar även i arbetet med att behålla marknadstillträde för export av livsmedel. När det tredjelandet anser att uppgifterna från svenska myndigheter och företag samt resultatet från genomförda inspektioner har varit tillfredsställande godkänns livsmedelsanläggningar för export till det tredjelandet. För att en anläggning ska få behålla exportgodkännandet för en produktkategori, t.ex. färskt griskött, kan tredjelandets myndigheter önska genomföra en ny anläggningsinspektion vid samtliga anläggningar eller ett urval av anläggningar regelbundet. Den föreslagna föreskriftsändringen innebär att avgift även ska kunna tas ut för Livsmedelsverkets kostnader i samband med sådana uppföljande anläggningsinspektioner.

Kostnader som uppstår med anledning av exportgodkännande

Livsmedelsverkets kostnader för inspektioner från tredjeländer varierar kraftigt beroende på de olika krav som länderna ställer. För inspektioner som har utförts 2015–2019 har kostnaderna för Livsmedelsverket normalt sett uppgått till 300 000–600 000 kr. Kostnaderna utgörs huvudsakligen av nedlagd arbetstid för Livsmedelsverkets tjänstemän när de organiserar och deltar vid inspektionsbesök som genomförs av tredjeland. Det rör sig både om personal som är centralt placerad på Livsmedelsverket och den personal som normalt utför den offentliga kontrollen på berörd anläggning. Beroende på krav från det tredjelandet har officiella veterinärer från Livsmedelsverket ofta behövt medverka vid exportgodkännande. Personalkostnaden beräknas utifrån en timtaxa för nedlagd arbetstid för Livsmedelsverkets personal. I timtaxan ingår även overheadkostnad, det vill säga kostnad för lokaler, utrustning, stödfunktioner m.m. Utöver personalkostnader har Livsmedelsverket även kostnader för övriga utlägg som uppstår med anledning av uppdraget, vilka bl.a. omfattar kostnader för tolk, resor och boende vid inspektionsbesök för Livsmedelsverkets tjänstemän, samt för resor inom Sverige för det tredjelandets inspektörer.

3. Förslagen i huvudsak

LIVSFS 2010:10 ska ändras på så sätt att avgift, utöver att tas ut för verksamhet som syftar till att få livsmedelsanläggningar godkända för export, även ska tas ut för inspektioner som utförs i syfte att behålla ett sådant godkännande. Det görs även en del förtydliganden angående vem som ska betala avgift och hur avgiften ska beräknas.

1 §

I 1 § anges föreskrifternas tillämpningsområde. Av paragrafen framgår att föreskrifterna innehåller bestämmelser om avgifter när Livsmedelsverket på uppdrag av enskild bedriver verksamhet som syftar till att få livsmedelsanläggningar godkända av tredjeland för export dit av livsmedel. Det görs ett tillägg att den avgiftsbelagda verksamheten även kan avse behållandet av ett godkännande.

Exportgodkännande används som ett uttryck i föreskrifterna och genom ändringen så inkluderas även verksamhet som syftar till att behålla ett godkännande i det uttrycket. När uttrycket används i de efterföljande paragraferna innefattas således både verksamhet som syftar till att få livsmedelsanläggningar godkända av

tredjeland för export dit av livsmedel och verksamhet som syftar till att ett sådant godkännande ska kunna behållas.

Det görs även ett tillägg att uppdraget ska avse att få livsmedelsanläggningar godkända av *ett* tredjeland. Detta för att tydliggöra att godkännandet gäller per land och att det inte är fråga om ett generellt exportgodkännande som kan tillämpas mot alla tredjeländer.

2 §

Av 2 § framgår att livsmedelsföretagare som vill att deras anläggningar ska omfattas av Livsmedelsverkets verksamhet med exportgodkännande ska anmäla detta till Livsmedelsverket. Genom ändringen i 1 § omfattas även behållande av godkännande i uttrycket exportgodkännande och även i en sådan situation ska alltså livsmedelsföretagaren anmäla att den fortsatt vill omfattas av Livsmedelsverkets verksamhet med exportgodkännande.

Eftersom anmälan gäller per anläggning byts *deras anläggningar* ut till *en anläggning*.

3 och 3 a §§

I nuvarande 3 § framgår både vem som ska betala en avgift och hur avgiften ska beräknas. För att skapa en ökad tydlighet delas innehållet i 3 § upp på två paragrafer. Av 3 § ska framgå vem som ska betala en avgift. Detta ska även fortsättningsvis vara den som har anmält en anläggning för exportgodkännande enligt 2 §, men kommer genom utvidgningen av uttrycket exportgodkännande även att omfatta behållandet av ett sådant godkännande.

Det införs en 3 a § av vilken det framgår hur avgiften ska beräknas. Livsmedelsverket har tidigare årligen beslutat om timtaxor i ett separat beslut. Numera finns timtaxor fastställda i Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2021:8) om avgifter för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet. Det finns dock flera olika timtaxor. För att öka transparensen fastställs timtaxan direkt i LIVSFS 2010:10 baserat på de personalkategorier som utför verksamhet med exportgodkännande. Utöver den nedlagda handläggningstiden ska avgiften även fortsättningsvis omfatta utlägg som myndigheten gör, t.ex. kostnader för tolk samt rese- och boendekostnader. Hur timtaxan beräknats framgår av bilagan *Underlag för beräkning av avgifter för exportgodkännande*.

I de nuvarande föreskrifterna anges att avgiften ska beräknas på grundval av antalet anläggningar som anmälts till ett enskilt uppdrag i enlighet med 2 §. Av konsekvensutredningen som togs fram i samband med att föreskrifterna beslutades framgår att syftet var att de totala kostnaderna skulle divideras med antalet anläggningar som anmält sig för exportgodkännande². Det har inte framkommit några skäl att beräkna avgiften på något annat sätt vad gäller behållande av godkännanden. För att förtydliga att det är på detta sätt kostnadsfördelningen ska göras justeras texten så att det framgår att avgiften ska fördelas lika mellan de anläggningar som anmälts för ett enskilt uppdrag.

4. Alternativa lösningar och effekterna av att någon reglering inte kommer till stånd

Livsmedelsverket ser inga alternativa lösningar till förslaget utöver att underlåta att vidta den föreslagna ändringen. En utebliven reglering skulle få till effekt att anslag måste användas för att finansiera anläggningsinspektioner som utförs i syfte att behålla befintliga exportgodkännanden. Detta kan medföra att annan verksamhet blir underfinansierad. Det kan även få effekten att Livsmedelsverket saknar resurser att bistå i inspektioner som syftar till att livsmedelsföretagare ska kunna behålla sina exportgodkännanden.

Livsmedelsverket tar redan ut en avgift för att bistå i verksamhet som syftar till att få en anläggning exportgodkänd. Livsmedelsverket har även bemyndigande att ta ut en avgift för inspektioner som utförs för att bistå i verksamhet som syftar till att behålla ett sådant godkännande. En utebliven reglering i detta fall skulle medföra att det blir en skillnad i fråga om avgift ska betalas beroende på om en inspektion syftar till att godkänna en anläggning för första gången jämfört med att behålla ett sådant godkännande. En sådan skillnad framstår som omotiverad.

5. Vilka berörs av regleringen?

De som berörs av de föreslagna ändringarna är livsmedelsföretagare vars anläggningar är godkända för export av livsmedel till ett eller flera tredjeländer, som avser att behålla befintliga godkännanden. Även livsmedelsföretagare som i framtiden avser att ha anläggningar godkända för export av livsmedel till ett eller flera tredjeländer berörs.

² Se Livsmedelsverkets remiss med dnr 487/2010.

Utöver tillägget att avgift även ska tas ut för verksamhet som utförs i syfte att behålla ett exportgodkännande är justeringarna endast förtydliganden av gällande föreskrifter och medför ingen ytterligare påverkan på företagare som avser att få anläggningar godkända för export som inte har ett godkännande för aktuellt livsmedel.

6. Vilka bemyndiganden som Livsmedelsverkets beslutanderätt grundar sig på

Bemyndigande att ta ut avgift finns i 14 och 23 §§ Livsmedelsverkets instruktion.

7. Påverkan på företagens kostnader, konkurrensförhållanden och särskild hänsyn till små företag

Förslaget medför att en avgift kommer att tas ut av berörda företag i samband med att Livsmedelsverket bistår i inspektioner som utförs av tredjeländer i syfte att behålla exportgodkännanden.

Enligt LIVSFS 2010:10 baseras avgiften för den enskilda anläggningen på Livsmedelsverkets totala kostnad för arbetet med exportgodkännande dividerad med antalet anläggningar som anmält sig för exportgodkännande. Livsmedelsverkets kostnader för arbetet med exportgodkännande är normalt inte jämnt fördelade över de anläggningar som är anmälda att delta i godkännandet. Det berörda tredjelandet kan till exempel besluta att inspektionsbesök endast ska göras på ett urval av anläggningar. Baserat på dessa besök gör landet en helhetsbedömning som gäller samtliga anmälda anläggningar och inte endast de som har inspekterats. Livsmedelsverkets totala kostnader fördelas därför jämnt över samtliga anläggningar som anmält sig för ett exportgodkännande till ett visst tredjeland. Vid tidigare inspektioner har allt från 3 till 20 företag anmält intresse för exportgodkännande.

Små företag kan uppleva fördelningen av kostnaderna som särskilt betungande då en liten export gör det svårare att kompensera för den avgift som tas ut. Det saknas dock anledning att göra en annan beräkning för uppföljande inspektioner jämfört med de inspektioner som utförs för ett ursprungligt exportgodkännande.

Med hänsyn till att det inte görs någon åtskillnad i avgiften beroende på hur mycket företaget avser att exportera kan avgiften påverka vilka företag som väljer att behålla exportgodkännanden för sina anläggningar.

I sammanhanget kan dock nämnas att det av 10 § förordningen (2018:1500) om stöd för åtgärder inom ramen för livsmedelsstrategin framgår att stöd får lämnas för åtgärder som syftar till att underlätta processen för godkännande av livsmedelsanläggningar och anläggningar som framställer jordbruksprodukter för export till tredjeland. Stödet får lämnas i enlighet med förordning (EU) nr 1407/2013 eller förordning (EU) nr 717/2014.

Hur många inspektioner som kan bli relevanta för ett visst företag styrs av hur många exportgodkännanden som finns för en anläggning. Det är dock endast fråga om enstaka inspektioner från tredjeland som utförs årligen. Under 2020 och 2021 genomfördes inte några inspektioner, vilket bedöms ha berott på Covid-19. Under 2022 genomfördes en inspektion och under 2023 kommer minst en inspektion att utföras. Dessa inspektioner inkluderar både nygodkännanden och uppföljande inspektioner för att behålla godkännanden.

Fördelar med förslaget

- Livsmedelsverket får finansiella resurser att arbeta med behållande av exportgodkännande utan att belasta anslag.
- Avgiften beräknas på samma sätt oavsett om det är fråga om ett nygodkännande eller behållande av ett godkännande.

Nackdelar med förslaget

- Avgiften medför en kostnad som kan hindra livsmedelsföretagare från att göra en ansökan om att behålla ett exportgodkännande. Den förtjänst som handeln medför för företagaren kan uppväga kostnaderna. Nämnas kan även den möjlighet till statsstöd som finns enligt förordningen om stöd för åtgärder inom ramen för livsmedelsstrategin.

8. Överensstämmelse med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen samt samråd

Regleringen överensstämmer med de skyldigheter som följer av Sveriges medlemskap i EU.

Av artikel 80 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och

djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel³ framgår att medlemsstaterna får ta ut andra avgifter eller pålagor för att täcka kostnaderna för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet än de avgifter eller pålagor som avses i artikel 79, om detta inte är förbjudet enligt den lagstiftning som är tillämplig på de områden som omfattas av de bestämmelser som avses i artikel 1.2. Att ta ut en avgift för kostnader som uppstår till följd av verksamhet som Livsmedelsverket bedriver i syfte att anläggningar ska godkännas för export utgör sådan offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet som myndigheten får ta ut en avgift för enligt artikel 80 i förordning (EU) 2017/625.

Livsmedelsverket bedömer att förslaget inte behöver anmälas enligt förordningen (1994:2029) om tekniska regler.

Livsmedelsverket avser att anmäla förslaget enligt förordningen (2009:1078) om tjänster på den inre marknaden.

Eftersom denna remiss avser ändringar av avgifter kommer Livsmedelsverket att samråda med Ekonomistyrningsverket i enlighet med 7 § avgiftsförordningen (1992:191). Detta innebär att remissen inte omfattas av reglerna i förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

9. Bedömning om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser

För att Livsmedelsverket ska kunna bistå i inspektioner som syftar till att livsmedelsföretagare ska kunna behålla exportgodkännanden för sina anläggningar bör föreskrifterna träda i kraft så snart som möjligt. Avgift kommer att tas ut för inspektioner som utförs efter ikraftträdandet. Livsmedelsverket bedömer att föreskrifterna kommer att kunna träda i kraft den 20 november 2023.

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012, (EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG) nr 1/2005 och (EG) nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr 882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG (förordningen om offentlig kontroll).

Livsmedelsverket kommer att informera om de uppdaterade föreskrifterna via myndighetens webbplats och genom utskick av företagsnyhet.

10. Antalet företag som berörs, vilka branscher företagen är verksamma i samt storleken på företagen

Livsmedelsverket bedömer att föreskriftsändringarna berör alla livsmedelsföretagare som har befintliga exportgodkännanden eller avser att få exportgodkännanden i framtiden. Dessa livsmedelsföretag varierar i storlek och så väl stora som små företag har i dag anläggningar som omfattas av exportgodkännanden.

Det finns 167 livsmedelsanläggningar som, med hjälp av Livsmedelsverket, är registrerade av myndigheter i tredjeland för export av livsmedel.

Livsmedelsverket saknar uppgifter om hur många av dessa anläggningar som aktivt bedriver exportaktiviteter. Under 2022 skedde export av livsmedel av animaliskt ursprung från 54 anläggningar. Sedan 2020 har animaliska livsmedel exporterats till drygt 100 länder från Sverige.

Antalet företag som anmäler intresse att omfattas av exportgodkännande varierar beroende på vilket tredjeland och vilken typ av livsmedel som ska exporteras. Vid tidigare inspektioner har allt från 3 till 20 företag anmält intresse för exportgodkännande.

11. Vilken tidsåtgång regleringen kan föra med sig för företagen och vad regleringen innebär för företagens administrativa kostnader

Inspektioner för att behålla exportgodkännanden utförs redan. Den extra tidsåtgång som uppstår för livsmedelsföretagen är tiden det tar att anmäla anläggningen till ett uppdrag att omfattas av Livsmedelsverkets verksamhet med exportgodkännande vid behållande av godkännande samt att betala avgiften. Även om anmälan för behållande av godkännande inte tidigare funnits med i föreskrifterna har livsmedelsföretagare i praktiken behövt anmäla om de avser att vara en del av en kommande inspektion.

Vad gäller tidsåtgången för att betala avgiften motsvarar det den tid det tar att betala en vanlig faktura.

Kontaktpersoner vid Livsmedelsverket

Sofia Norlin, verksjurist, 018-17 43 34

Christina Strandås, statsinspektör, 018-17 43 81

Bilaga

Underlag för beräkning av avgifter för exportgodkännande